

Участниците в традиционен и кибер тормоз и виктимизация от връстниците. Сравнение.

Росица Цонева

Abstract: *Direct peer bullying and victimization participants and cyber bullying participants.*

Comparison: *The paper marks associations between the participants in direct and cyber bullying, using primary questionnaire analysis needed for my dissertation research. According to a hypothesis an individual that is involved in direct bullying is more likely to participant in cyber bullying, than a person who is not involved in direct bullying.*

Key words: *Cyber bullying, peer victimization, bully.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Според широко приетата в литературата дефиниция, тормозът е агресивно поведение с цел да се нарани или обезпокои друго лице, той се повтаря във времето и включва дисбаланс на силите като по-силна личност или група тормози по-слаба такава [3]. Агресивното поведение между връстници, както и дисбаланса на силите, може да бъде физическо или психическо, директно или индиректно, то може да се прояви, както и извън дома, така и в кибер пространството. Поради специфичните си характеристики, онлайн средата е възприемана от мадежите като свободна платформа, където могат да изразяват себе си. Както някои изследователи са заключили, кибер средата има положително влияние, като установяване на социални контакти, което е трудно за повечето ученици в реални обстоятелства. В същото време, анонимността, която интернет пространството предлага, позволява на лица да приемат по-агресивно поведение [4] дава благоприятна среда за насилниците [2] и осигурява безопасно място за жертвите на традиционен тормоз, които търсят отмъщение, в ролята на кибер насилници [1]

ИЗЛОЖЕНИЕ

Сравнението на участниците в директен тормоз и виктимизация от връстниците и участниците в кибер тормоз и виктимизация е част от анализа на резултатите от изследване, проведено в столично средно общообразователно училище. Според зададена хипотеза, че ученици, които са преки насилници има по-голяма вероятност да бъдат и кибернасилници в сравнение с лица, неангажирани в пряк тормоз, бе използван "хи квадрат" тест за независимост, за да се провери връзката между участието в пряк тормоз и кибертормоз. Резултатите показаха значителна склонност **преките насилници** да бъдат също и **кибернасилници**, в сравнение с онези, които не участват в пряк тормоз, $\chi^2 = 12.10$, $p < 0.001$. От всички лица, заявили участие в пряк тормоз, 61% заявяват участие също и в кибернасилие. За разлика от тях, сред участниците, които не са участвали в пряк тормоз, само 37% съобщават за участие в кибернасилие. Това показва, че съществува значителна вероятност онези, които вече са участвали в пряк тормоз веднъж седмично или по-често да бъдат въввлечени в тази най-нова форма на тормоз сред връстници (т.е. кибертормоз), отколкото онези, които не са тормозили пряко други лица. Таблица 1 илюстрира връзката между припокриващата се принадлежност към групите на преки насилници и кибернасилници.

Таблица 1.

Асоциации между статуса на пряк насилник и кибернасилник

	Кибернасилник	Неизвършвал кибер насилие
Извършител на пряк тормоз	61%*	39%
Незвършвал пряк тормоз	37%	63%

$$\chi^2 (1) = 12.10^*$$

Респективно, **жертвите на пряк тормоз** е много по-вероятно да станат също и **жертви на кибертормоз**, за разлика от онези, които не са били жертви на пряк тормоз. “Хи-квадрат” тестът за независимост на Пийърсън показва значителна разлика във вероятността **жертвите на пряк тормоз** да бъдат и **кибержертви** в сравнение с онези, които не са били жертви на пряк тормоз $\chi^2 = 27.82$, $p < 0.001$. Сред участниците, които бяха **жертви на пряк тормоз**, 71% също посочиха, че са и **кибержертви**, докато само 35% от онези, които **не са били жертви на пряко насилие**, казват, че са били **кибержертви**. Така **жертвите на пряк тормоз** е значително по-вероятно да станат **мишени за тормоз** по Интернет или мобилен телефон, отколкото лица, които не са били пряко тормозени. Таблица 2 показва връзката между припокриващата се принадлежност към групите на жертви на пряко насилие и кибержертви.

Таблица 2.

Асоциация между статуса на пряка жертва и кибержертва

	Кибержертва	Нетормозен по електронен път
Жертва на пряк тормоз	71%*	29%
Нетормозен пряко	35%	65%

$$\chi^2 (1) = 27.05^*$$

Според друга хипотеза, **учениците-жертви на пряко насилие** са по-склонни да се занимават с **кибертормоз над другите**, отколкото учениците, които не са жертви на пряк тормоз. Резултатите показаха значителна склонност **жертвите на пряк тормоз** да се включват в **кибернасилие над другите** в сравнение с тези, които не са били жертви на пряк тормоз, $\chi^2 = 8.29$, $p = 0.004$. Сред тези от участниците, които посочват, че са били **жертви на пряк тормоз**, повече от половината (57%) признават също, че са били **кибернасилници**. За разлика от тях, сред онези, които **не са били жертви на пряк тормоз**, само 37%, се занимават с **кибертормоз**. Това показва, че съществува значително по-голяма вероятност **жертвите на пряк тормоз** да се проявят като **кибернасилници спрямо други**, в сравнение с тези, които не са били пряко тормозени. Таблица 3 илюстрира връзката между припокриващата се принадлежност към групите на жертви на пряк тормоз и кибернасилници.

Таблица 3.
Асоциации между статуса на пряка жертва и кибернасилник

	Кибернасилник	Неучаствал в кибернасилие
Жертва на пряк тормоз	58%*	42%
Нетормозен пряко	37%	63%

$$\chi^2 (1) = 8.29^*$$

Относно връзката между **преките насилници** и **кибержертвите** бе направен проучвателен анализ за да се определи дали има по-голяма вероятност **преките насилници** да станат **жертви на кибертормоз** в сравнение с тези, които **не са били преки тормозители**. След проведен "хи квадрат" тест за независимост на Пиърсън бе открита значителна вероятност **преките насилници** да бъдат **тормозени онлайн**, $\chi^2 = 21.96$, $p < .001$. Сред тези от участниците, които посочват, че **са участвали в пряко насилие**, голям процент **71%**, **са били жертви на кибернасилие**. За разлика от това, само **40%** от онези, които **не са участвали в пряк тормоз**, са били също и **кибержертви**. Това показва, че не само има по-голяма вероятност **преките насилници** да станат и **кибернасилници** в сравнение с **неучаствалите в пряко насилие**, но също е и по-вероятно те да станат **жертви на кибернасилие**. Таблица 4 илюстрира връзката между **преки насилници** и **кибержертви**.

Таблица 4.
Асоциация между статуса на пряк насилник и кибержертва

	Кибержертва	Нетормозен по Интернет или телефон
Пряк насилник	71%*	29%
Нетормозен пряко	40%	60%

$$\chi^2 (1) = 21.96^*$$

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Според резултатите директния тормоз и кибер тормоза са взаимно свързани и взаимно заменяеми форми. Прекия насилник, често е и кибер насилник, пряката жертва е по-вероятна кибер жертва от лице, неучаствало във виктимна ситуация.

Учениците-жертви на пряко насилие са по-склонни да се занимават с кибертормоз над другите, а участниците упражнявали пряко насилие са вероятни кибер жертви.

Резултатите от това проучване подкрепят предишни изследвания, които посочват връзката между кибер тормоза и виктимизация и традиционните форми на тормоз (например Li, 2005, 2006; Raskauskas и Stoltz, 2007; Ybarra, 2007). Въпреки това, следва да се отбележи, че според Ибара границите на припокриването между традиционния и кибер тормоз (32% припокриване на кибер и традиционна виктимизация, и 26% припокриване при кибер и традиционния тормоз) не са твърде големи. Може да се заключи, че въпреки кибер тормоза и виктимизация и

традиционните им форми да споделят някои допирни точки, кибертормозът притежава свои собствени уникални характеристики. Според предишни проучвания, анонимността, персонификацията, понижените нива на страх от наказание за действията [2] са съществени фактори, които отличават кибер насилниците от традиционните хулигани.

ЛИТЕРАТУРА

[1] King, JE, Surf and turf wars online—growing implications of internet gang violence. 2007

[2] Kowalski RM, Limber SP. Electronic bullying among middle school students. 2007

[3] Nansel, T. Bullies, Victims, and Bully/Victims:: Distinct Groups of At-Risk Youth, 2001.

[4] Ybarra, M.L. & Mitchell, K.J. Online aggressors, victims, and aggressor/victims, 2004

За контакти:

Докторант Росица Цонева, Катедра “Педагогика, психология и история”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: rtsoneva@uni-ruse.bg